

[Tholstrup.]

noget som helst i vejen for, at et elektricitetsværk, enten det drives med kul eller olie eller med atomkraft, skulle kunne drives som privat foretagende, helt privat. Jeg synes, det må være en opgave, kommissionen må tage med, at undersøge muligheden herfor for netop at opnå alle de fordele, der er ved privatdrift. Hvis vi kan få billigere elektricitet, netop fordi det er privatdrift, er det værd at tage med. Derfor vil jeg gerne have en tilkendegivelse af, at kommissionen også får til opgave at undersøge denne mulighed.

Hermed sluttede forhandlingen.

§ 1, ændringsforslagene nr. 1 og 2, § 2, således ændret, og §§ 3 og 4

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring i lov om kirkers bestyrelse m. m. og lov om vedligeholdelse af kirker og kirkegårde m. v.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 853, fremsættelsen i tidenden sp. 1394).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ove Hansen: Det foreliggende lovforslag skal ses i forbindelse med den betænkning, der blev afgivet af det udvalg, kirkeministeriet nedsatte i foråret 1953, og som fik til opgave at undersøge og overveje retningslinierne for kirkebyggeri i Københavns omegn. I udvalget har 5 partier været repræsenteret, udvalget har afgivet en enstemmig betænkning, og lovforslaget følger i det væsentligste udvalgets forslag i dets betænkning.

Det har vist sig ved nøjere undersøgelse af forholdene i omegnskommunerne, at der i løbet af en halv snes år set fra et menig-

hedssynspunkt vil være brug for ca. 18 nye kirker. Den store befolkningstilvækst i omegnskommunerne stiller naturligvis som på så mange andre områder, f. eks. skoler, sociale institutioner, også krav om kirkebyggeri. Selvom det skal erkendes, at det er en forholdsvis lille procentdel af befolkningen, der besøger kirkerne, er disse alligevel ofte for små ved særlig højtidelige lejligheder. På konfirmations søndage er det næsten umuligt at skaffe plads til alle, der ønsker at komme i kirke. Jeg kan godt gå med til, at der bygges nogle flere kirker i omegnen, og jeg indser det nødvendige heri, men jeg må tilføje, at kirkebyggeriet ikke må ske på bekostning af boligbyggeriet. Vi har i omegnskommunerne et så stort og alvorligt boligproblem, at boligbyggeriet absolut må gå forud for alt andet byggeri.

Hvad angår vilkårene for kirkebyggeri, afviger det foreliggende forslag på væsentlige områder fra de nugældende bestemmelser. Det har hidtil været således, at en kirke skulle stå gældfri ved indvielsen. Dette krav fraviger man nu, idet der gives adgang til at optage lån til kirkebyggeri. Efter de nugældende bestemmelser skal man ved privat initiativ — ved indsamling el. lign. — tilvejebringe halvdelen af de midler, som det vil koste at opføre en kirke, og fra staten har man så fået et tilskud svarende til det beløb, man har indsamlet; men med de priser, vi har i dag, tror jeg det vil være umuligt ved indsamling at tilvejebringe de nødvendige midler. Derfor foreslås det nu, at der ved kirkebyggeri i fremtiden fra staten ydes tilskud på 50 pct. af anskaffelsessummen; af de resterende 50 pct. skal de 25 pct. tilvejebringes ved privat initiativ — det sidste lægger man fremdeles meget stor vægt på — og endelig gives der mulighed for at optage lån for de sidste 25 pct.

Med andre ord, halvdelen af udgifterne til kirkebyggeri afholdes af statskassen, en fjerdedel skal skaffes ved privat initiativ og endelig en fjerdedel ved optagelse af lån. Skulle det ikke være muligt at opnå lån gennem pengeinstitutter, kan staten yde garanti. Jeg tror ikke, det vil være forbundet med nogen risiko at yde statsgaranti, hvis det skulle blive nødvendigt.

De vilkår, jeg her har nævnt, var oprindeligt tænkt at skulle gælde alene for de københavnske omegnskommuner, men ud-

[Ove Hansen.]

valget og kirkeministeren har været enige om, at man burde gøre vilkårene ens i hele landet, og derfor går lovforslaget ud på, at alle kommuner stilles lige.

Jeg vil takke den højtærede kirkeminister for det foreliggende lovforslag. Jeg kan sige, at mit parti gerne vil medvirke til dets gennemførelse.

Kr. Juul: Det lovforslag, ministeren her har fremsat, bryder med et godt princip, idet den hidtil gældende ordning, hvorefter kirkebygninger skal være gældfri, før de tages i brug, jo må kaldes et godt princip. Men een ting er gode principper, en anden ting er at overholde dem, og jeg tænker, at når ministeren her ønsker at bryde det gode princip, er det, fordi der er tungtvejende grunde derfor. Det kan jo nemlig godt komme til at stå som en hindring for, at et ønsket kirkearbejde kan komme i gang, og jeg vil ikke tro, at der er nogen, der vil have moralske skruller ved at gå med til en ordning, hvorefter det tillades kirkebestyrelser at optage lån til dækning af en del af de udgifter, som er forbundet med opførelsen af en ny kirkebygning.

Venstre finder, at det er en forstandig ordning, når ministeren her foreslår, at der kan optages lån på indtil en fjerdedel af byggesummen, som det jo bliver, når vi regner med, at staten tilskylder halvdelen, og at en fjerdedel skal indsamles ved privat foranstaltning. Jeg synes, det er godt, at det fastholdes, at der skal tilvejebringes et vist beløb fra privat side, for at det på forhånd kan være sikret, at det byggearbejde, der her sættes i gang, også vil komme til at danne rammen om et menighedsliv i den kommende tid.

Ministeren har ikke fulgt udvalgets henstilling om at yde statslån til kirkebyggeri, og det skal ministeren ikke høre ilde for fra os. Tværtimod er vi glade for, at ministeren har afslået dette ønske, idet vi mener, at statens lånevirksomhed bør indskrænkes mest muligt. Derimod ønsker ministeren hjemmel til at yde statsgaranti for udredelsen af renter og afdrag vedrørende de lån, der optages til kirkebyggeri, måske for derved at kunne fremskaffe disse lån på billigere vilkår, til en lavere rente. Det ville i og for sig, synes jeg, være mere

naturligt at henvise de pågældende kredse til at søge kommunegaranti. Det er muligt, at det vil være nødvendigt med garanti for sådanne lån, det ved jeg ikke noget om. Selvfølgelig byder en kirkebygning som sådan ikke nogen egentlig sikkerhed for et lån, men man må gå ud fra, at når en kirkebygning rejses på det grundlag, der her er tale om, er der også vilje til gennem kirkeskatten at indsamle de midler, der er nødvendige til dækning af samtlige udgifter. Jeg kunne i og for sig ønske at høre ministerens begrundelse for at foretrække statsgaranti fremfor kommunegaranti, som formentlig i alle tilfælde vil være fuldstændig sikkerhed for lånene; man vil vel også kunne regne med, at en kommunegaranti i reglen er til at opnå.

Vi vil som sagt yde vor medvirken til, at ministerens lovforslag kan blive til lov.

Fibiger: Det var mig en stor glæde, da jeg deltog i udvalgsarbejdet angående opførelse af kirker i Københavns omegn, at se, at der fra alle sider var tilslutning til, at man måtte finde en udvej for at dække det behov for nye kirker, som er opstået i omegnskommunerne som følge af den store udvidelse af boligbyggeriet derude.

Jeg vil gerne sige til den højtærede kirkeminister, at jeg er særdeles glad for, at dette lovforslag er blevet fremsat, og håber, at det kan blive til lov allerede i denne samling.

Københavns Kirkefond har udført et fortrinligt og bemærkelsesværdigt arbejde gennem de år, der er gået. Det var mænd som stiftsprovst Ussing, overbibliotekar H. O. Lange, professor Harald Westergaard og pastor Friis-Hansen, der så kirkenøden i København og satte hele det kirkebyggeri i gang, som har fundet sted der i de sidste 50 år. Det skete ved frivillige gaver. Det er klart, at det måtte være umuligt for præsterne at betjene befolkningen kirkeligt set i sogne med op til 70 000—80 000 indbyggere. Jeg synes, der ved denne lejlighed skal lyde en tak til de mænd, der dengang tog initiativet, og til de mænd, der senere har ført arbejdet videre.

Den udflytning, der sker, bevirker jo, at der rejser sig store kommuner udenfor København med kun en ganske lille kirke, og med denne udvikling for øje kan man sige,

[Fibiger.]

at der er virkelig nød på færde. Det er nødvendigt, at man følger med udviklingen, således at der også bygges kirker og menighedshuse, for at befolkningen kan få kirkelig betjening.

Det forbavser mig noget, at den socialdemokratiske ordfører, det ærede medlem hr. Ove Hansen, var lidt forbeholden i sine udtalelser, idet han gav udtryk for, at boligbyggeriet altid måtte gå forud for kirkebyggeriet. Jeg må deroverfor sige, at de to former for byggeri må gå hånd i hånd, for når der bliver opført mange boliger et sted, må der også være en kirke. Vi lever i et kristent samfund, og i henhold til grundloven har vi en evangelisk-luthersk folkekirke, som understøttes af staten. Derfor synes det mig ikke unaturligt, at staten yder sit bidrag til opførelsen af kirker med de 50 pct. af udgiften, og heller ikke unaturligt, at der gives statsgaranti for lån, som optages hertil.

På den anden side er jeg enig i, at kirkebyggeriet selvfølgelig må dele kår med andet byggeri, når der er tale om materialebevilgning, men det må heller ikke stilles ringere, idet mennesket ikke lever af brød alene, men også af hvert ord, der udgår af Guds mund; det er derfor nødvendigt, at ordet kan forkyndes og der kan blive mulighed for menighedsdannelse og alt det, der sker, når en kirke bygges. Der bliver sat ungdomsarbejde i gang, der bliver gjort et arbejde for børnene og for de gamle, og det skal man sandelig ikke kaste vrage på. Man skal tværtimod gøre, hvad man kan for at opmuntre til, at der, hvor der skyder nye boliger op, også kan blive mulighed for kirkelig betjening.

Jeg er glad for, at man fastholder, at der skal bringes ofre af den stedlige befolkning. Jeg tror, det har haft sin store betydning indenfor kirkesagen, at arbejdet har været præget af frivillighed, og at der er vist offersind fra så mange sider, når det gjaldt om at få rejst en kirke. Dette skulle vi nødig tage helt væk.

Jeg glæder mig også over, at Københavns Kirkefond nu vil tage de opgaver op, som ligger ude i periferien, i omegnskommunerne, og vil og kan hjælpe til med den erfaring, man der sidder inde med, når der skal rejses kirker, og når der skal bygges

menighedslokaler. Jeg er også glad for, at lovforslaget er formet sådan, at det giver mulighed for at bygge kirker på det anførte grundlag ude omkring i landet. Der er jo steder — f. eks. ved inddæmninger, og jeg tænker her navnlig på Store og Lille Vildmose — hvor der er opstået store kolonier, og her får man nu også mulighed for at rejse kirkebygninger i henhold til dette lovforslag.

Mit parti er som sagt særdeles veltillfreds med det lovforslag, der her er fremsat, og jeg kan tilsige vor tilslutning til, at lovforslaget fremmes.

Steen: Ved behandlingen af dette lovforslag går der for mit vedkommende rent uvilkårligt en venlig tanke til Hjørring, til den tidligere kirkeminister Carl Hermansen, som gennem nedsættelse af et udvalg tog initiativ til, at det spørgsmål, vi nu her behandler, kom frem til drøftelse.

Når jeg ser på dette udvalgs betænkning, vil jeg gerne overfor udvalget give udtryk for min anerkendelse af, at udvalget har behandlet det spørgsmål, der blev forelagt, både med forståelse og med mådehold. Jeg vil gerne hertil føje en tak til den nuværende højtærede kirkeminister for at have fulgt initiativet op, ladet udarbejde dette lovforslag og fremsat det for folkettingen.

Når min indstilling overfor lovforslaget er så venlig og så positiv, som de få bemærkninger, som jeg nu fremsætter, er tænkt at skulle være udtryk for, er det ud fra følgende betragtning. Når der indenfor en så kort tid sker en så voldsom stigning i folketallet, som tilfældet har været i omegnskommunerne ved København og omkring de største provinsbyer, rejser dette ubestrideligt en række forskelligartede problemer, problemer, som for de flestes vedkommende forlængst er løst, eller som man er i gang med at løse, men hertil føjes nu en rigtig erkendelse af, at der også i den forbindelse opstår et problem for menighedslivet, og det er dette problem, lovforslaget tilsigter at løse.

Når jeg er så velvilligt indstillet overfor lovforslaget, er det, fordi man ikke kan forudsætte, ikke kan forvente og ikke med nogen rimelighed kan forlange, at dette problem på en rimelig måde skal kunne løses på det grundlag, vi hidtil har haft, når

[Steen.]

jeg ser lovgivning og praksis sammenholdt, d. v. s. at staten udenfor København og Frederiksberg hidtil har ydet et tilskud på op til halvdelen af det beløb, kirkens opførelse androg, medens resten skulle tilvejebringes ved frivillige bidrag.

Nu siger den højtærede kirkeminister i sin fremsættelsestale, at forslaget er et afgørende brud med hidtil gældende praksis, med hidtil gældende principper, og det er naturligvis rigtigt, forsåvidt som man tænker på den hidtil gældende bestemmelse om, at kirkebygningen ved indvielsen skulle være gældfri; men det, der i den hittidige praksis for mig er betydningsfuldere, mere værdifuldt, det bevares jo, og det er dette, at sammen med ønsker om opførelse af en kirkebygning skal der tillige gives udtryk for, at der er en offervilje tilstede. Det, der her tænkes på, som alle er enige om, det må jeg skønne i fuldt omfang sker fyldest, når der ad frivillighedens vej skal tilvejebringes en fjerdedel af de omkostninger, der i dag, og så langt vi i dag kan se frem, vil være forbundet med opførelse af en ny kirke.

Jeg vil gerne, for at der ingen misforståelser skal brede sig, understrege, at her ikke er tale om, at vi nu vedtager en lov, og derefter skal der opføres en hel række nye kirker. Nej, vi vedtager en lov, hvorved der skabes mulighed for at bygge en kirke dér, hvor trangen er tilstede, dér, hvor ønsket derom ledsages af et offer, og det er et reelt offer i forhold til de udgifter, det i den forbindelse drejer sig om.

Jeg har intet at indvende imod, at København og Frederiksberg nu bliver ligestillet med det øvrige land; men jeg må tilføje, at jeg betragter i øjeblikket dette mere som noget formelt, idet det jo er enhver bekendt, at den voldsomme befolkningstilvækst i visse egne, der er grundlag for forslaget, ikke gælder København, sådan forstået i dag, at når man forhåbentlig i årene fremefter vil have mulighed for sanering, betyder det, at der her i byen bliver færre boliger og færre mennesker, fordi de nye bygninger, der opføres, erfaringsmæssigt indrettes til butikker, til lagre og til kontorer. Derfor tror jeg ikke, det vil få nogen større praktisk betydning, men det vil allige-

vel være rigtigt at ligestille København og Frederiksberg med resten af landet.

Nu har jeg nok forstået — og jeg er ikke mindre klar over det efter at have hørt de udtalelser, det ærede medlem hr. Fibiger fremsatte — at det initiativ, som egentlig er tænkt at skulle ligge hos menighederne, nu vil blive overtaget for en vis dels vedkommende, for Københavns omegnskommuners vedkommende, af andre. Men i denne forbindelse må man erkende, at forholdene i Københavns omegnskommuner — det gælder naturligvis også omegnskommunerne ved de største provinsbyer — er anderledes og ikke uden videre kan sammenlignes med forholdene i de mindre købstæder og landkommunerne. De mennesker, der lever dér, er for størstedelens vedkommende efterkommere af de slægter, som har levet dér før dem, hvorfor der er en helt anden forbindelse mellem dem, end tilfældet er i en hurtigt voksende forstadskommune.

På det ene punkt, hvor den højtærede minister ikke har fulgt udvalgets indstilling, må jeg erklære mig enig med den højtærede minister. Iøvrigt vil jeg sige, at når der i forbindelse med lån ikke er andet at give sikkerhed i end bygninger, som kun kan anvendes til et bestemt formål, er sikkerheden ofte ringe; men her, hvor forrentning og afdrag skal ske over den kirkelige ligning, må den vel siges at være tilstede i forsvarligt omfang. Om der så i de enkelte tilfælde, hvor særlige forhold måtte gøre sig gældende og der er vanskeligheder ved at opnå den fornødne finansiering, skulle være adgang til kommune-garanti i stedet for statsgaranti, som det ærede medlem hr. Kr. Juul ønskede det, kan vi tale om; man kan for mig få det, som man ønsker det; der skal ikke opstå vanskeligheder i den forbindelse.

Jeg vil med disse bemærkninger have sagt, at den højtærede minister kan regne med vor medvirken til lovforslagets hurtige gennemførelse.

Alfred Jørgensen: Det er mit syn på forholdet mellem stat og kirke, at begge parter ville være bedst tjent med at være uafhængige af hinanden. Den tanke, at staten skal være afhængig af kirken, hører for os en fjern fortid til; men i virkeligheden

[Alfred Jørgensen.]

er det lige så naturligt, at staten, der er en verdslig magt, skal råde over kirkens liv og indre forhold; når mange fra kirkens side ønsker forbindelsen mellem stat og kirke opretholdt, må det vel skyldes, at man ønsker at drage økonomisk fordel af forbindelsen. Det er dog glædeligt, at der også fra kirkens side hæver sig røster, som kræver frigørelse fra statens formynderskab, og erfaringen fra de lande, hvor kirken er uafhængig af statsmagten, tyder da også på, at kirkens liv udfolder sig rigest i frihed.

Nu er kirken imidlertid ikke uafhængig af staten, og det foreliggende lovforslag tilsigter heller ikke at indføre kirkens frigørelse; men det må anerkendes, at der med gennemførelsen af lovforslaget sikres menighederne større ret til at ordne deres egne sager, som det passer bedst efter de lokale forhold, og friere hænder til at træffe afgørelse i økonomiske spørgsmål, der opstår i forbindelse med opførelse af nye kirker.

Jeg vil ikke nægte, at jeg er betænkelig ved størrelsen af det statstilskud, der er tale om, men jeg må hilse med tilfredshed, at det efter lovforslaget vil blive betydelig lettere at fremskaffe de midler, der skal skaffes lokalt som forudsætning for statens tilskud, idet lovforslaget forudsætter, at en fjerdedel af opførelsessummen skal skaffes tilveje ad privat vej, medens indtil en fjerdedel med ministerens samtykke kan dækkes ved lån, der så kan afvikles over den kirkelige ligning. Jeg er tilfreds med, at tanken om statslån er udgået af forslaget, men jeg har nogen betænkelighed ved, at der åbnes mulighed for, at staten kan træde til som garant for disse lån. Jeg må mene, at der i sig selv er så god sikkerhed for sådanne lån, at en kaution fra statens side ikke skulle være nødvendig, og jeg så gerne, om denne bestemmelse kunne udgå af lovforslaget.

Den ligestilling, der med lovforslaget tilsigtes mellem hovedstaden og omegnskommunerne og det øvrige land med hensyn til muligheden for at opføre nye kirker, kan jeg bifalde, og ligeledes lovforslagets bestemmelse om adgang til forhøjelse af den kirkelige ligning, idet det må regnes for en ajourføring af den gældende lov.

Kirkeministeren (Bodil Koch): Jeg er i den lykkelige situation at kunne takke de ærede ordførere for fuld tilslutning til dette lille lovforslag. Jeg skal ikke komme med mange bemærkninger, men vil endnu en gang takke udvalget, hvis betænkning har ligget til grund for det foreliggende lovforslag. Jeg har kun nogle ganske få ord at knytte til de bemærkninger, der er fremsat i debatten.

Forholdet mellem kirkebyggeriet og boligbyggeriet blev nævnt, og jeg er naturligvis af den mening, at boligbyggeriet ingenlunde må hemmes af kirkebyggeriet; men det er så overmåde små økonomiske midler, der overhovedet er impliceret i kirkebyggeriet, så der vil ikke være nogen fare her. Jeg vil atter understrege, at kirkebyggeriet har været standset i 10 år til fordel for boligbyggeriet, og der er nu ved dette lovforslag skabt mulighed for, når tiden er inde og alt iøvrigt taler for det, at gå videre med kirkebyggeriet.

Det ærede medlem hr. Kr. Juul talte noget om bestemmelsen om, at der kan gives statsgaranti. Normalt vil det vel nok være sådan, at skal der ydes garanti for disse lån til kirkebyggeri, vil det blive kommunal garanti; men i omegnskirkekommissionsbetænkningen pegede man på, at det kunne være betænkeligt, om bygning af en kirke skulle være afhængig af et enkelt kommunalråds medvirken, og derfor blev den bestemmelse føjet ind, at hvor det skønnes rimeligt, kan der efter aftale mellem finansministeren og kirkeministeren ydes statsgaranti for lån.

Det ærede medlem hr. Steen mente, at det var noget mere formelt, at man nu gjorde kirkebyggeriet i København og Frederiksberg ligestillet med kirkebyggeriet ude i landet. Det er forsåvidt mere end noget formelt; der åbnes nemlig derved mulighed for, at også kirkefondet kan træde hjælpende til, når det drejer sig om kirkebyggeri udenfor København — og det forekommer mig at være en udmærket ting.

Det ærede medlem hr. Alfred Jørgensen talte om, at staten rådede over kirkens indre liv og forhold. Uden at komme nærmere ind på disse ting skal jeg blot sige, at det har jo været sådan, at dansk kirkeelig frihedslovgivning netop har været med

[Kirkeministeren.]

til at give kirken virkelig frie forhold. Jeg skal som sagt ikke ved denne lejlighed gå dybere ind herpå, men vil under finanslovdebatten beskæftige mig en smule med disse ting.

Til slut vil jeg blot igen takke ordførerne og udtale ønsket om, at vi snart må få det foreliggende lovforslag gennemført.

Hermed sluttede forhandlingen

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Ove Hansen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Fortsættelse af første behandling af forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1956 til 31. marts 1957.

(Lovforslaget findes i tillæg D. sp. 1, foregående forhandling i tidenden sp. 1498, 1579, 1700, 1836 og 1878).

Forhandlingen genoptoges.

Finansministeren (Kampmann): De ærede medlemmer hr. Ole Bjørn Kraft og hr. Bøgholm var i deres indlæg inde på udenrigspolitiske betragtninger. Stats- og udenrigsministeren er, som det vil vides, i dag afrejst til et NATO-møde i Paris, og minister Ernst Christiansen vil først i aften vende hjem fra et møde i Europarådets ministerkomité. Jeg skal derfor på regeringens vegne i al korthed fremsætte enkelte bemærkninger i anledning af de to ærede medlemmers indlæg.

Der er ingen grund for mig til ved denne lejlighed at komme nærmere ind på hele den storpolitiske situation. Regeringens syn herpå fremgår af, hvad stats- og udenrigsministeren ved flere lejligheder i den sidste tid har udtalt offentligt, og jeg kan nøjes med at henvise til disse udtalelser. I vurderingen af verdenssituationen efter

den sidste Genøvekonference kan der vel næppe siges at være nogen divergens mellem regeringen og det parti, de ærede medlemmer hr. Ole Bjørn Kraft og hr. Bøgholm repræsenterer, og der er derfor så meget mindre anledning for mig til nu at optage tingets tid med gentagelse af, hvad stats- og udenrigsministeren har udtalt i denne henseende.

Jeg skal heller ikke komme nærmere ind på det ærede medlem hr. Bøgholms bemærkninger om det nordiske samarbejde udover at sige, at vi fra regeringens side ikke deler hans bekymringer for, at dette arbejde vil sygne hen.

Jeg skal derimod sige nogle ord om Danmarks forhold til det europæiske kul- og stålfællesskab — et spørgsmål, som det ærede medlem hr. Bøgholm også kom ind på, idet han anførte grunde, der efter hans formening talte for afsluttelse af en associeringsaftale med fællesskabet. Hertil skal jeg bemærke, at spørgsmålet om en eventuel dansk tilslutning under en eller anden form til kul- og stålfællesskabet var genstand for overvejelse, da fællesskabet i den forrige regerings tid blev dannet. Der var dengang enighed om, at tiden endnu ikke var inde til et sådant skridt. Danmark har foreløbig oprettet en repræsentation hos den øverste myndighed og følger derigennem udviklingen indenfor fællesskabet, og konkrete problemer af fælles interesse har været gjort til genstand for bilaterale drøftelser, bl. a. under økonomi- og arbejdsministerens besøg i Luxembourg i juni i år. En associeringsaftale, der blot indeholdt bestemmelser om gensidig konsultation om spørgsmål af fælles interesse, efter mønstret fra den engelske aftale med fællesskabet, ville — såvidt vi kan skønne — ikke betyde nogen større forandring i den bestående tilstand.

Det er mit indtryk, at forholdene — bl. a. problemerne i forbindelse med det stedfindende arbejde med henblik på oprettelse af et fælles nordisk marked — i dag ikke er så afklarede, at en positiv stillingtagen er mulig; men regeringen har fortsat sin opmærksomhed henvendt på hele spørgsmålet om et nærmere samarbejde med fællesskabet.

Det ærede medlem hr. Bøgholm bad endvidere om en udtalelse vedrørende Danmarks stilling efter Messinakonferencen.

Det, der skete på denne konference i juni